

Η ΑΠΟΚΑΛΥΨΙΣ

ΤΩΝ

ΠΑΡΑΛΗΡΗΜΑΤΩΝ

ΤΟΥ Κ. Κ. ΖΕΓΓΕΛΗ

ΥΠΟ

Θ. ΒΑΡΟΥΝΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ "ΝΟΜΙΚΗΣ",
Ἐν ὁδῷ Ὀφθαλμιατρείου 5.

1908

Ἀπό τινων μηνῶν ἀφορμὴν λαβόντες ἐκ τῶν καθ' ἡμῶν ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς κατὰ τὴν 5ην Νοεμβρίου 1907 ἐκ-τρευθέντων ψευδολογημάτων τοῦ καθηγητοῦ τῆς φυσικοχημείας κ. Κ. Ζέγγελη, γνωρίζοντες δὲ τὴν ἐπὶ γεγονότων στηριζομένην ἐπιστημονικὴν ἔνδειαν τοῦ αὐτοκληθέντος εἰδικοῦ καὶ κακῆ τῆ μοίρα εἰσηγητοῦ τούτου, προέβημεν εἰς δημοσίευσιν φυλλαδίου ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔνδεια τοῦ κ. Κ. Ζέγγελη*», ἐν ᾧ διὰ μακρῶν ὑπερδιακόσια λάβη ἐκ τῶν ἀξιολόγων συγγραμμάτων τοῦ καθηγητοῦ τούτου σταχυολογηθέντα ἐχρησίμευσαν ὡς στήριγμα ἀδιάσειστον τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ φυλλαδίου. Τὸ φυλλάδιον τοῦτο ἐπέμψαμεν μετ' ἀναφορᾶς εἰς τὴν κοσμητεῖαν τῆς φυσικομαθηματικῆς Σχολῆς ζητοῦντες τὴν ἐπέμβασίν τῆς. Δύο μῆνας περίπου μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ φυλλαδίου ἡμῶν τούτου ἐξεδόθη τὸ ἔκθετον φυλλάδιον τοῦ καθηγητοῦ Ζέγγελη, ἐν ᾧ αὐτος προσπαθῶν νὰ συγκαλύψῃ τινὰ ἐκ τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ, ὑπέπεσεν εἰς ἔτι μεγαλῆτερα τοιαῦτα, ὡς ἀπεδείξαμεν τρανῶς ἐν τῷ εὐθὺς κατόπιν δημοσιευθέντι πολυσελίδῳ φυλλαδίῳ ἡμῶν ὑπὸ τὸν τίτλον «*Ἀπάντησις εἰς τὸ ἔκθετον φυλλάδιον τοῦ κ. Κ. Ζέγγελη*». Ἐν τέλει τοῦ τελευταίου τούτου φυλλαδίου ὑπεσχέθημεν εἰς τοὺς παρακολουθοῦντας τὸν ἐπιστημονικὸν ἡμῶν ἀγῶνα, ὅτι πρὸς ἀπόδειξιν τοῦ ἰσχυρισμοῦ ἡμῶν περὶ τῆς ἀνεπαρκείας καὶ τῆς ἀμαθείας τοῦ κ. Ζέγγελη θὰ ζητήσωμεν τὰς γνώμας προερχόντων καθηγητῶν τῆς Ἑσπερίας. Εἰς τὸ φυλλάδιον ἡμῶν τοῦτο ὁ κ. Ζ. ἀντέταξε σιωπὴν, ἐκολακεύετο δὲ νὰ πιστεύῃ, ὅτι ἡμεῖς δὲν θὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ἀπειλὴν ἡμῶν ταύτην καὶ ὅτι, ἀφοῦ ἐκεῖνος δὲν ἐσκέπτετο ν' ἀναντήσῃ, θὰ περιήρχετο ἡ ὅλη πολεμικὴ εἰς λήθην, ὡς παρ' ἡμῖν δυστυχῶς πάντοτε ἐπὶ παρομοίων ζητημάτων συμβαίνει. Ἄλλ' αἱ προσδοκίαι τοῦ παγχημιστοῦ τούτου διεψεύσθησαν, καθ' ὅσον πρὸ ἐνὸς περίπου μηνὸς ἔκθαμβος ἔμεινε πρὸ τοῦ ἡμετέρου τρίτου φυλλαδίου τοῦ φέροντος τὸν τίτλον «*Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔνδεια τοῦ καθηγητοῦ κ. Κ. Ζέγγελη σιγματιζομένη ἐν τῷ διεθνῇ Πανεπι-*

σημιακή κριτική», δι' οὐ ἀποδεικνύεται ἡλίου φαινότερον, ὅτι ὁ κ. Ζέγγελος πᾶν ἄλλο ἢ τὴν χημεῖν ἐπίσταται, ἀφοῦ ἀπαξάπαντες οἱ ἐρωτηθέντες καθηγηταὶ χημικοὶ ἀποφάνονται ὅτι τὰ μὲν συγγράμματα τοῦ κ. Ζ. εἶνε ἄχρηστα ὡς διδασκτικά, ὁ δὲ συγγραφεὺς αὐτῶν ἀνάξιος ὅπως τύχη διδακτορικοῦ πτυχίου. Ὁ κ. Ζέγγελος πρὸ τῆς ἐνταφύσεως κατὰ στρεπτικῆς διὰ τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ ὑπόστασιν ἠυέλλης εὐρισκόμενος, κατ' ἀρχῆς ἐπεζήτησε δι' ἀπλῆς ἐν τῇ Σχολῇ συζήτησεως ἐκ τοῦ προχείρου γενομένης νὰ λάβῃ ἐκ ταύτης τὴν ἀφεσιν τῶν ἐκτουτοῦ ἀμφοτέρων στηριζόμενος ἐπὶ τῆς συναδελφικῆς συμπαθείας, ἣν καὶ ἐξελιπάρισεν, ἀλλ' ἀπέτυχε τοῦ σκοποῦ του, καθ' ὅσον ἡ Σχολή, εἰς ἣν ἐν τῷ μεταξύ ἐπεδόθη ἀκροατὴ ἡμῶν ἐπιζητοῦσα τὴν ἐνώπιον ἡμῶν καὶ δημοσίᾳ συζήτησιν ἐπὶ τοῦ ἡμετέρου φυλλαδίου, τῷ ὑπέδειξεν ὅτι αἱ ὅπως δῆποτε προσβληθεῖσαι ἐπιστημονικαὶ ὑπολήψεις δεν ἀνγκῶνται δι' ἀπορίσεων Σχολῶν, ἀλλὰ διὰ δημοσιευμάτων ἀνκυρῶντων τὰ ἐλεγχόμενα σφαλματα ἢ διὰ καταγγελιῶν. Ἀποτυχῶν οὕτω τοῦ σκοποῦ του ὁ αὐτοκαλούμενος οὗτος χημικός καὶ βλέπων ὅτι τὸ ἔδαφος ἔφρουγε πρὸ τῶν ποδῶν του, ἐπεζήτησε τὴν διάψευσιν τῶν καταγγελλομένων ὑπὸ τῶν σοφῶν τῆς Ἑσπερίας καθηγητῶν δι' ἐκδόσεως φυλλαδίου ὑπὸ τὴν τίτλον «*Ἀναίρεσις οὐκοφαντιῶν*», ἕπερ δικαίοναι τὸ ψεῦδος, ἡ ὕβρις καὶ ἡ δικαιοσύνη τῶν γεγονότων.

Ἐν τῷ φυλλαδίῳ τούτῳ ἐλεγχόμεθα ὡς ἀποστείλαντες πρὸς τοὺς κορυφαίους καθηγητὰς τῆς Ἑσπερίας μόνον 35 λάθη, ἐν ᾧ ἰσχυρίσθημεν ὅτι ἐκ τῶν ἀπείρων ἐν τοῖς συγγράμμασιν αὐτοῦ ἐνεχομένων τοιούτων ὑπερδυσχεῖς ἐστιγματίζομεν. Ἡμεῖς τούναντιον μετανοοῦμεν ὅτι ἐπέμψαμεν τόσα πολλά, καθ' ὅτι καὶ δύο ἢ τρεῖς μόνον ἐκ τούτων θὰ ἦσαν ἱκανὰ νὰ προκαλέσωσι τὴν αὐτὴν γνωμοδότησιν τῶν σοφῶν τῆς Ἑσπερίας. Πρὸς τί λοιπὸν νὰ κατὰπονήσωμεν αὐτοὺς πέμποντες πλεονεξ; Ἀρκεῖ ὅτι ὅσα ἐκ τούτων ὁ κ. Ζέγγελος ἐν τῇ ἀπαντήσῃ του εἶχε τὴν ἀπλότητα νὰ χαρακτηρίσῃ ὡς τυπογραφικά, ἡμεῖς ἐξ ὑπερβολικῆς ἀβρότητος οὐδόλως ἀνεφέραμεν. Οὕτω π.χ. ἡ σύγχυσις μεταξὺ ὕδρογονανθράκων καὶ ὕδατανθράκων, ὕδροξειδίων καὶ ὕδροξυλίων κτλ. κτλ., ἧς θὰ προῦκάλει τὴν ἀγανάκτησιν καὶ αὐτῶν τῶν μεθητῶν τοῦ Γυμνασίου, δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν εἰς τὸν σταλέντα κατάλογον.

Ἄλλ' ἅπαντα τὰ λάθη ταῦτα ἠλέγχοντο καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἡμῶν φυλλαδίῳ καὶ τῷ δευτέρῳ πλὴν τοῦ 35ου ἕπερ ἐλέγχομεν μόνον ἐν τῷ

δευτέρω· ἐν τούτοις ὁ κ. Ζέγγελης, ὡς καὶ ἀνωτέρω ἐξετάθη, εἰσήγαγεν ἐπὶ τῶν πλείστων, νῦν δέ, ὅτε ἡ κριτικὴ τῶν κορυφαίων καθηγητῶν συμφώνησε καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὴν ἡμετέραν, βραβ. καὶ διαμαρτύρηται. Διατί προηγουμένως ἀπέφυγε τὴν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν;

Ὁ σοφὸς καθηγητὴς ἰσχυρίζεται ὅτι τὰ κείμενά του διαστράφησαν καὶ ἐστρεβλώθησαν, μάλιστα δὲ ὅτι πολλὰ τῶν λαθῶν οὐδὲ ἐνέχονται καὶ ἐν τοῖς κειμένοις αὐτοῦ, ἀλλ' ἂν σοβαρῶς ἐφρόνει τούτο ὁ κ. Ζέγγελης, διατί δὲν μᾶς κατήγγειλεν ἐπὶ συκοφαντίᾳ ἢ ἐξυβρίσει, ἀφ' οὗ μάλιστα ἡμεῖς πολλάκις ὑπεδειξαμεν τούτο διὰ τῆς δημοσιότητος; Ἡ μήπως ἀγνοεῖ πόσον βρῦχος πίπτει ὁ πέλεκυς τῆς δικαιοσύνης ἐπὶ τοῦ τραχήλου τοῦ συκοφάντου; Διατί δὲν ἐπεζήτησεν, ὡς ἡμεῖς ἐπράξαμεν, τὸν καταρτισμὸν ἐπιτροπῆς ἐξ εἰδικῶν, ἥτις νὰ κρίνῃ ἂν συκοφαντεῖται ἢ οὐ; Ἀπλούστατον διότι ἐγνώριζεν ὅτι ὑπέπεσεν εἰς τὰ ἐλεγχόμενα σφάλματα.

Θόρυβον μέγαν ποιεῖται ὁ κ. Ζέγγελης, ὅτι ὁ ἀξιότιμος συναδέλφος ἡμῶν κ. Τ. Κομνηνὸς ἀπέστειλε κατάλογον τῶν λαθῶν εἰς τινὰς τῶν κορυφαίων καθηγητῶν τῆς Ἑσπερίας, καὶ κόπτεται διὰ τοῦτο ὁ κ. Ζέγγελης ψευδόμενος ἅμα ὅτι ὁ συναδέλφος μου περιεβλήθη δῆθεν τὴν τήβεννον τοῦ καθηγητοῦ πρὸς ἐξαπάτησιν τῶν σοφῶν τῆς ἀλλοδαπῆς καθηγητῶν καὶ ὑβρίζει χυδαίότατα οὐ μόνον ἐμὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν καθηγητὴν κ. Α. Δαμβέργην, ὃν ἡ νοσοῦσα φαντασίαι του παρουσιάζει ὡς συνεργάτην τῆς κατ' αὐτοῦ πολεμικῆς ἡμῶν. Πολύ προτιμότερον διὰ τὸν κ. Ζέγγελην θὰ ἦτο νὰ πείσῃ, ἐὰν τῷ ἦτο δυνατόν, τοὺς ἀναγνώστῃς του περὶ τῆς μὴ ὑπάρξεως τῶν λαθῶν χωρὶς νὰ παραληρῇ καὶ νὰ διατρίβῃ περὶ ἄλλότρια, οὐδεμίαν πρὸς τὸ ζήτημα σχέσιν ἔχοντα.

Ἐπιζητῶν ὁ κ. Ζ. νὰ σμικρύνῃ τὴν ἀξίαν τῶν γνωματεύσεων, ἰσχυρίζεται ὅτι μόνον ἐκ Γερμανίας καὶ ἐξ Ἀγγλίας ἐλάβομεν ἐπιστολάς, οὐχὶ δὲ καὶ ἐκ Γαλλίας. Εἰς ἀπάντησιν πληροφοροῦμεν τὸν ἔντιμον καθηγητὴν ὅτι εἰς μὲν τὸν κ. Ditte ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου δὲν ἐγράψαμεν καὶ προκαλοῦμεν οἰονόησοι νὰ διαψεύσῃ τὸν ἰσχυρισμὸν ἡμῶν τοῦτον· ἐλάβομεν ὅμως ἐπιστολάς καὶ γνωματεύσεις ἐξ Αὐστρίας, Γερμανίας, Βελγίου, Ἀγγλίας, Ὀλλανδίας καὶ Δανίας καὶ δὴ τῶν ἡγετῶν τῆς χημείας. Δηλοῦμεν δὲ πρὸς τούτοις, ὅτι ἐν τῷ μεταξὺ καὶ ἄλλας ἐλάβομεν γνωματεύσεις καθηγητῶν.

Ὡς πρὸς δὲ τὴν ιδιότητα, ἣν ἀποδίδει ἡμῖν ὁ ῥηξικέλευθος χημικός, ὅτι καθ' ἣν ἐποχὴν ἐδημοσιεύσαμεν τὸ πρῶτον φυλλάδιον ἡμετέ-

εργασχολοι και ὑπὸ τὴν πρόφασιν ἐπιστημονικῶν ἐρευνῶν διεμένομεν ἐν τῷ χημειῷ του, ἀπαντῶμεν ὅτι καὶ τοῦτο εἶνε ψευδέστατον, καθότι εἶχομεν καὶ ἔχομεν ἴδιον χημεῖον, ἐν ᾧ δυνάμεθα νὰ ἐκτελῶμεν πᾶσαν ἐπιστημονικὴν ἐργασίαν.

Παρηγορεῖται πρὸς τοῦτοις ὁ κ. Ζέγγελης καὶ πιστεύει σοβαρῶς, ὅτι τὸ δεύτερον, ὀγκῶδες ὡς τὸ ἀποκκλεῖ ὁ κ. Ζέγγελης, φυλλάδιον ἡμῶν δὲν ἀνεγνώσθη δῆθεν ὡς ἐκ τοῦ ὄγκου του (!) ἐν ᾧ τὰ ἐκτυπωθέντα 3000 ἀντίτυπα τούτου ἐγένοντο ἀνάρπαστα καὶ μόνον ὀλίγιστα ἀπομένουσιν.

Καὶ νῦν εἰς τὰ πράγματα. Ἐκ τῶν τριάκοντα πέντε σταλέντων πρὸς γνωμάτευσιν σφαλμάτων τοῦ κ. Ζέγγελη τὰ μὲν 10 ἀποτελοῦσι τὴν ἔννοιαν τῶν ἐνεχομένων φράσεων τοῦ κειμένου τοῦ κ. Ζ. (τοῦτο δὲ ἐγένετο καθόσον τὰ πλεῖστα ἐκ τούτων προσεπάθησεν ὁ κ. Ζέγγελης νὰ δικαιολογήσῃ ἐν τῷ πρώτῳ λιβέλλῳ του), τὰ δὲ λοιπὰ 25 ἀποτελοῦσι πιστὴν μετάφρασιν τῶν ἐλεγχομένων φράσεων τοῦ κ. Ζέγγελη.

Ἐκ τῶν 35 τούτων σφαλμάτων ὁ κ. Ζ. τὰ μὲν 3 ὑπ' ἀριθ. 7, 16 καὶ 35 ἀναγνωρίζει ὡς λάθη προερχόμενα δῆθεν ἐκ τοῦ τυπογράφου, τὰ δὲ 4 ὑπ' ἀριθμ. 15, 27, 30 καὶ 31 χαρακτηρίζονται μὲν ὑπὸ τοῦ κ. Ζ. ὡς δῆθεν τυπογραφικά, ἀλλὰ δὲν κατονομάζονται οὕτω, ἵνα μὴ προστιθέμενα εἰς τὰνωτέρω ἀποτελέσωσι τὸν ἀριθμὸν 7, ἤγουν 20% ἐπὶ τῶν ὄλων σημειωθέντων λαθῶν, ὅπερ θὰ ἦτο ἀπίστευτον. Ἐκ τῶν ὑπολειπομένων 28 λαθῶν ἐπὶ 12 μὲν, ἤτοι τῶν ὑπ' ἀριθμ. 2, 5, 6, 9, 10, 14, 21, 25, 26, 28, 33 καὶ 34, προσποιεῖται ὁ κ. Ζ. ὅτι δὲν ἐννοεῖ τὰ ὑφ' ἡμῶν τονιζόμενα λάθη, ἐπὶ 9 δέ, ἤτοι τῶν ὑπ' ἀριθμ. 1, 3, 4, 8, 11, 13, 19, 24 καὶ 29, ἐξακολουθεῖ νὰ ἐμμένῃ εἰς τὴν ἀρχικὴν αὐτοῦ ἐσφαλμένην ἰδέαν ὑποστηρίζων ταῦτα ὡς μὴ ὄντα ἐσφαλμένα. Διὰ τὰ λοιπὰ 7 σφάλματα ὑπ' ἀριθμ. 12, 17, 18, 20, 22, 23 καὶ 32 ἰσχυρίζεται ὁ κ. Ζ. στρέβλωσιν κειμένων, ἀποκοπὴν φράσεων, τύπων καὶ κενῆν μετάφρασιν, ἐπιχειρήματα, ἅτινα ἄρδην ἐν τοῖς ἐπομένοις εἶπε πρέπομεν. Σημειωτέον, ὅτι ἡμεῖς συμφώνως πρὸς τὰ γραφόμενα λιβέλλου τοῦ κ. Ζ. μόνον ἐπὶ τῶν 7 τούτων σφαλμάτων ἠδυνάμεθα περιορίσωμεν τὴν ἐπιστημονικὴν συζήτησιν, ἀλλ' ἵνα ἀποκαλύψ

έντελῶς τὸ ἀνερμάτιστον καὶ τὴν παντελῆ ἀμάθειαν τοῦ ἀνδρός, ὅτε ἐπεκτείνωμεν τὴν συζήτησιν ἐπὶ πάντων γενικῶς τῶν σφαλμάτων.

Σφάλμα 1ον

Τὰ φαινόμενα προκαλοῦσι τὰς φυσικὰς καὶ χημικὰς ἀλλοιώσεις (ἔννοια ἐνεχομένη ἐν σελ. 1 τῆς Ἀνοργ. χημείας τοῦ κ. Ζέγγελη στίχ. 16—22).

Die Erscheinungen bilden die Ursache der physicalischen und chemischen Veränderungen.

Ἴδου πῶς ἔχει τὸ ἐν τῇ μνημονευθείσῃ σελίδι κείμενον: «Ἄλλα μὲν φαινόμενα φέρουσι μόνιμον ἀποτέλεσμα μεταβάλλοντα τὰ σώματα εἰς ἄλλα ἀλλοίως κατέχοντα ιδιότητας. . . . ἄλλα δὲ φέρουσι παροδικὸν χαρακτῆρα καὶ ἐπιφέρουσι μεταβολὴν ἐφ' ἧσον ὑφίσταται τὸ ἐπιφέρον ταύτην αἰτίον». Τὸ σφάλμα τοῦτο ἐτονίσθη ἐν τῷ 1ῳ φυλλαδίῳ σελ. 22—23 καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ ἐν σελ.9. Ὁ κ. Ζ. ὅμως δὲν ἐνόμισε καλὸν ν' ἀπαντήσῃ, νῦν δὲ μετὰ τὰς γνωματεύσεις τῶν ἀλλοδαπῶν καθηγητῶν, ἐν πρώτοις μὲν ἀμφισβητεῖ ὅτι ἡ ἔννοια ἀνταποκρίνεται εἰς τὸ κείμενόν του, ἐξ οὗ τεχνηέντως περικόπτει ἐν τέλει τὴν φράσιν καὶ ἐπιφέρουσι μεταβολὴν. Ἄλλ' ἐπειδὴ πᾶς τις δι' ἀπλῆς παραβολῆς τοῦ κειμένου καὶ τῆς ἐξαχθείσης ἐννοίας πείθεται ὅτι ὁ κ. Ζ. ὄντως φρονεῖ ὅτι τὰ φαινόμενα προκαλοῦσι τὰς φυσικὰς καὶ χημικὰς ἀλλοιώσεις, ἐνῶ ὡς γνωστὸν συνοδεύουσιν ἢ χαρακτηρίζουσι ταύτας, ζητεῖ καταφύγιον εἰς τὴν χημείαν τοῦ Troost προσπαθῶν νὰ πείσῃ ἑαυτὸν καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ὅτι οὕτω φρονῶν περὶ χημικῶν καὶ φυσικῶν φαινομένων ἔχει δίκαιον. Ἄλλ' οὐχὶ εἰς, καὶ ἐκατὸν Troost, κύριε Ζ., ἐὰν ὦριζον οὕτω τὰ χημικὰ καὶ φυσικὰ φαινόμενα, δὲν ἔπρεπε νὰ πλανηθῆ εἰς καθηγητῆς καὶ μάλιστα τῆς φυσικοχημείας. Δηλαδή κατὰ τὴν γνώμην τοῦ κ. Ζ., ἦν σοβαρῶς ὑποστηρίζει, τὸ πῶς τῆς λυχνίας (φαινόμενον) προκαλεῖ τὴν καύσιν τοῦ πετρελαίου (χημ. ἀλλοίωσιν).

Τὸ σφάλμα τοῦτο οἱ καθηγηταὶ Bayer, Posner, Hantzsch θεωροῦσιν ὡς πραγματικόν, οἱ Skraup καὶ Werner ὡς κακὴν ἔμφρασιν, ὁ Brunner παρατηρεῖ ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἀγνοεῖ τί καλεῖται αἰτίον, ὁ Rudolf ἀκατανόητον καὶ ὁ Crismer φρονεῖ ὅτι τὰ φαι-

α Πλείστα σώματα διαλύονται εύκόλως ἐν τῷ ὕδατι, ὡς λ. γ. διάφορα ἅλατα, τὸ μαγειρικὸν ἅλας, ὁ θεϊκὸς χαλκός, τὸ ἀνθρακικὸν νάτριον, ἡ στυπτηρικὴ κλπ., ἐξ οὗ ὅταν τοῦτο κορεσθῆ ἐνούμενον μεθ' ὠρισμένου ἀριθμοῦ μορίων ὕδατος ἀποκρύνονται ὑπὸ μορφᾶς συμμετρικῶν κανονικῶν σωμάτων τῶν κρυστάλλων». Γράφει λοιπὸν ἢ δὲν γράφει ἐδῶ ὁ κ. Ζ. ὅτι τὸ μαγειρικὸν ἅλας ἐνέχει μόρια κρυσταλλικοῦ ὕδατος; Τὸ λάθος τοῦτο ἠλεγξάμεν καὶ ἐν σελ. 25 τοῦ πρώτου φυλλαδίου, ὁ δὲ κ. Ζ. ἀπήντησεν ἐν σελ. 39 τοῦ ἀνωτέρου λιθέλλου τοῦ ὅτι ἡ ιδιότης τοῦ σχηματισμοῦ ἐνύδρων κρυστάλλων ἀφορᾷ μὲν εἰς ἅπαντα τὰ λοιπὰ, σὺν δὲ εἰς τὸ μαγειρικὸν ἅλας. Ἐν σελ. 39—40 τοῦ ἡμετέρου 2ου φυλλαδίου ἠλεγξάμεν καὶ πάλιν τὸ σφάλμα τοῦτο, νῦν δὲ ὁ κ. Ζ., ἐνῷ ἐξακολουθεῖ ἀφ' ἐνός νὰ ἐπιμένῃ ὅτι τὸ κρυσταλλικὸν ὕδωρ δὲν ἀφορᾷ εἰς τὸ μαγειρικὸν ἅλας, (ἐπιμονή, ἥτις διὰ πάντα ἔχοντα σφῆς τὰς φρένας οὐδεμίαν ἔχει ὑπόστασιν), ἀφ' ἑτέρου διὰ νὰ τὸ ἔχη δίποστο δέχεται καὶ ἐνύδρους κρυστάλλους μαγειρικοῦ ἵατος $\text{NaCl} + 10\text{H}_2\text{O}$ ἢ $\text{NaCl} + 2\text{H}_2\text{O}$, πκραπέμπει μάλιστα καὶ εἰς τὸ λεξικὸν τοῦ Dammer, ἀλλ' ἐδῶ καὶ πάλιν τὴν παθαίνει ὁ κ. Ζ., διότι δὲν ἐπρόσεξεν ὅτι αἱ τοιοῦτου εἶδους ἐνώσεις μόνον ἐν θερμοκρασίᾳ πολὺ κατωτέρᾳ τοῦ 0° εἶνε μόνιμοι (Ostwald Anorg. Chemie σελ 496), ὅτε καὶ ἡ μωρία τοῦ ρηζικελεύθου καθηγητοῦ θὰ ἔχη συγκρυσταλλωθῆ μετὰ μορίων κρυσταλλικοῦ ὕδατος. Εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο σημειοῖ ὁ Salkowski παραλογισμός, ὁ Hantzsch ἀπίστευτος ἀνοησία, ὁ Werner ψευδὴς, ὁ Brunner οὐσιαστικὸν λάθος, οἱ Rudolf καὶ Crismer: τὸ ἐν τῷ ἁλατι ἐνεχόμενον ὕδωρ εἶνε ἐκ παρενθέσεως.

Ποῦ λοιπὸν ἡ στρέβλωσις, σαφὲ καὶ ρηζικέλευθε καθηγητά; Παράδεχθε τέλος πάντων, ὅτι ἀγνοεῖτε ὅ,τι καὶ αὐτοὶ οἱ μέτριοι μεθηταὶ τῶν δημοτικῶν σχολείων καλῶς γινώσκουσι;

Σφάλμα 4ον

Ἡ ἀπόσταξις εἶνε χημικὴ πρᾶξις (Ἄνοργ. Χημεία σελ. 81 στίχ. 8).

Die Destillation ist eine chemische Arbeit.

Διὰ τὸ σφάλμα τοῦτο, ὅπερ ἠλεγξάμεν καὶ ἐν σελ. 26 τοῦ 1ου φυλλαδίου, ἀπήντησεν ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 21 τοῦ ἀνωτέρου λιθέλλου τοῦ ἐπιμέ-

ων ὅτι εἶνε χημικὴ πρᾶξις, διότι ἐκτελεῖται δις τοὐλάχιστον τῆς ἡμέρας πρὸ ἐκείτου φρονιτοῦ τῆς ὄργαν. χημείας. Ἐν σελ. 47 τοῦ 2ου ἡμῶν φυλλαδίου ἐλεγχομεν τὴν ιδέαν ταύτην τοῦ κ. Ζ. ὡς ἀνισόρροπον καὶ τὸν περὶ πνευόμενον νὰ μελετήσῃ τὰ νεώτατα συγγράμματα Ostwald Béal, Gattermann, Noyes, Diels, Bernthsen, Rüdorff, ὡς καὶ εἰς τὴν Ὁργ. Χημ. τοῦ Χριστομάνου, ὅπως πεισθῇ περὶ τοῦ μεγέθους τοῦ σφάλματός του, ὅπερ ἐστὶ μεγαλειότερον τὸ καθιστᾷ τὸ γεγονός ὅτι εἶνε κακῆ τῆ μοιραῖ καθηγητῆς τῆς φυσικοχημείας. Νῦν ὁ κ. Ζ. κατιδὼν μετὰ τὴν γνωμάτευσιν τῶν διδασκῶν καθηγητῶν τὸ σφάλμα του ζητεῖ κατ' ἀρχᾶς νὰ τὸ συγκαλύψῃ καὶ καταφεύγει εἰς τὸ σαθρὸν ἐπιχείρημα ὅτι ἡ πράξις μετεφράσθη οὐχὶ Operation ἀλλ' Arbeit, ἐνῶ ἐνταῦθα περὶ ἄλλου πρόκειται, εἶτα δὲ καταφεύγει εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦ Meyer, διὰ τοῦ ὁποίου ζητεῖ νὰ μᾶς κατατροπώσῃ ὑποστηρίζων τὴν ιδέαν του, ὅτι ἡ ἀπόσταξις εἶνε chemische Operation.

Ἄλλ' ἐνταῦθα ἀκριβῶς συλλαμβάνομεν ἀπὸ τοῦ ὠτός τὸν αὐθάδη καθηγητὴν ἀνισχυόντως ψευδόμενον, καθότι τὸ σύγγραμμα τοῦτο ἐν σελίδι μὲν 124 ἔχει κεφάλαιον Physikalische Characterisierung der organischen Verbindungen, ἧτοι φυσικαὶ ιδιότητες τῶν ὀργανικῶν ἐνώσεων, ἐν ᾧ καὶ ἡ ἀπόσταξις περιγράφεται, ἐν σελίδι δὲ 127 ἀναφέρεται ἐπὶ λέξει: So sind denn die Bestimmungen des Schmelzpunkts und Siedepunkts diejenigen physikalischen Operationen..... Εἶνε λοιπὸν ὁ προσδιορισμὸς τοῦ σημείου τήξεως καὶ ζέσεως αἱ φυσικαὶ ἐκεῖναι πράξεις..... Πῶς λοιπὸν, κύριε Ζέγγελη, τὸ πρὸ ὑμῶν ψευδῶς ἀναφερόμενον Chemische Operation; Τὸ σφάλμα τοῦτο εἰδικῶς οἱ κ. κ. Brunner, Werner καὶ Crismer τονίζουσι δεόντως· ὁ δὲ τελευταῖος λέγει ὅτι: Ce sont des définitions inutiles et fausses. Πῶς σὰς φαίνεται ὁ κόλαφος, οὗτος, σφεδρὸν ἐρευνητᾶ;

Σφάλμα 3ον

Τὰ χλωριούχα ἔλαται ἀποσυντίθενται ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀνθρακικοῦ ὀξέος ἐκλύοντα χλώριον (ἐννοία ἐνεχομένη ἐν σελ. 93 Ἀναργ. Χημείας, στίχ. 2—4).

Die Chloride werden durch die Kohlensäure der Luft zerlegt indem sie Chlor abgeben.

Ἴδου πῶς ἔχει τὸ ἐν τῇ μνημονευθείσῃ σελίδι: κείμενον τοῦ κ. Ζ. ἀεφορμώζεται (τὸ χλώριον) ὁμως οὐχὶ ἐλεύθερον, ἀλλ' ἐξ ἐνώσεων βραδέως ἀποσυντιθεμένων ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἀτμοσφαίρᾳ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἐκλύοντων χλώριον, ὅποια τὰ χλωριοῦχα καὶ ὑποχλωριώδη ἄλαττα. Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν καὶ ἐν σελ. 27 τοῦ πρώτου ἡμῶν φυλλαδίου ὡς καὶ ἐν σελ. 10 τοῦ δευτέρου, ἀλλ' ὁ κ. καθηγητῆς τότε ἐσιώπη. Νῦν δέ, ὅτε καὶ ξένοι συμμερίζονται τὴν ἡμετέραν γνώμην, ἐπιζητεῖ, ματαίως ὁμως, νὰ σωθῇ. Εἶνε ἢ δὲν εἶνε πιστὴ ἡ ἔννοια, κ. Ζέγγελη: Γράφατε ἢ δὲν γράφατε ὅτι τὰ χλωριοῦχα ἄλαττα ἀποσυντιθενται ὑπὸ τοῦ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρῇ ἀνθρακικοῦ ὀξέος καὶ ἐκλύουσι χλώριον; Ἄν ἐν τῷ νῷ εἴχετε, κ. Ζ., ὡς γράφατε, τὸ Eau de Javelle καὶ Eau de Labarague, δὲν εἴχετε παρὰ νὰ τὸ ἀνκφέρητε, διότι μόνον ἐκ τῶν γερμομένων σας κρίνει τις, οὐχὶ δὲ ἐξ ἐκείνων, ἅτινα ἔχετε, ὡς διατείνεσθε, ἐν τῷ νῷ. Ἡμεῖς δικαστρέφομεν, πολῦτιμε καθηγητά, ἢ σεῖς ζητοῦντες καταφύγιον σωτηρίας περιπίπτετε εἰς παραληρήματα; Τὸ λάθος τοῦτο ὁ Hantzsch καλεῖ ἀπίστευτον ἀνοησίαν, ὁ Skraup κακὴν ἔκφρασιν, ὁ Werner ἀνοησίαν, ὁ Brunner σφάλμα οὐσιαστικόν, ὁ Rudolf εἰρωνικῶς ἀποκαλεῖ τοῦτο νέαν ἀπίδρασιν, ὁ Sal-kowski παραλογισμόν, ὁ Crisiner: Cette réaction-ci m'est tout à fait inconnue.

Σας ἀρκοῦν αὐτά, κ. Ζ., ἢ οὔ; Ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι μόνον τὸ σφάλμα τοῦτο ἠδύνατο νὰ ἀπαλλάξῃ τὸ Πανεπιστήμιον ἐκ τῆς περικιτέρω ἐπιβλαβούς δρασεώς σας.

Σφάλμα 6ον

Περιέχεται τὸ ἰώδιον ἐν τῷ ἀέρι ὑπὸ ὀργανικὴν μορφήν ('Ανόργαν. Χημεία σελ. 105 στίχος 28 — 29).

Das Jod findet sich in der Natur als organische Verbindung vor.

Τὸ λάθος τοῦτο ἠλέγξαμεν ἐν σελ. 27 τοῦ πρώτου ἡμῶν φυλλαδίου τονίζοντες ὡς λάθος τὴν λέξιν «ὀργανική». Ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 22—23 τοῦ ἀνωτάτου λιθέλλου του ζητῶν νὰ δικαιολογήσῃ τὸ λάθος.

τούτου παρεπέμπει ἡμᾶς εἰς τὸν Gautier (1899) καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ προσποιῆται πικιδριωδῆ ἀγνωσίαν τοῦ τανιζομένου περ' ἡμῶν λάθους.

Τὸ λάθος τοῦτο ἐν σελ. 23 τοῦ δευτέρου ἡμῶν φυλλαδίου ἐξηγοῦντες καὶ πάλιν ἀναφέρομεν ὅτι οὐχὶ ὄργανικὴν ἀλλ' ὄργανωμένην μορφήν ἔπρεπε νὰ γράψῃ παρεπέμψαμεν δὲ τὸν σοφὸν καθηγητὴν εἰς τὴν κρίσιν τῶν φοιτητῶν τῆς ἰατρικῆς, οἵτινες ἴπαντες βεβχίως γνωρίζουσι τὴν διάκρισιν αὐτὴν ἐκ τῶν μαθημάτων τῆς φυσιολογίας.

Νῦν ὁ κ. Ζ. ζητῶν νὰ συγκαλύψῃ τὸ λάθος τοῦτο, ἰσχυρίζεται ὅτι δόθην ἀντὶ μορφῆς μετεφράσαμεν εἰς τὸ Γερμανικὸν ἔνωσιν· ἐν ᾧ τὸ λάθος, ὡς ἀνωτέρω ἐξετέθη, δὲν ἐγκρίεται ἐνταῦθα, ἀλλ' εἰς τὴν λέξιν ὄργανικὴν.

Εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο σημειοῖ ὁ Hantzsch ἀπίστευτος ἀνοησία, ὁ Skraup κακὴ ἔκφρασις, ὁ Werner ἀνακριβές, ὁ Brunner λάθος ὀδασιατικόν, ὁ Rudolf χονδροειδὲς λάθος, ὁ δὲ Crismer φρονεῖ ὅτι μόνον ἐν τοῖς θλακασίοις ὄργανισμοῖς καὶ τῷ θυρεοειδεὶ ἀδένει εὐρίσκει καὶ ὁ Salkowski τέλος ὅτι εἶνε λάθος παράλογον.

Μετὰ τὴν συνουσίαν αὐτὴν νομίζομεν ὅτι πᾶσα ἰδική μας προσθήκη εἶνε περιττὴ καὶ φρανοῦμεν τὴν ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου περικτεῶς συζήτησιν ὡς ἄσκοπον.

Σφάλμα 7ον

Κεκτῆται τὸ ἰώδιον ἀναγωγικὸς ιδιότητος [Ἀνόργ. Χημεία σελ. 107—108 (καὶ οὐχὶ 105 ὡς ψευδῶς ἀναγράφει ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 7 τοῦ τελευταίου λιβέλλου αὐτοῦ) στίχος 31—1].

Das Jod ist ein Reduktionsmittel.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν ἐν σελ. 28 τοῦ 1ου ἡμῶν φυλλαδίου καὶ ἐν σελ. 10 τοῦ 2ου, ἀλλ' ὁ κ. Ζ. ἐνόμισε καλὸν νὰ σιωπήσῃ παντελῶς. Νῦν δὲ ὅτε ἡ γνώμη τῶν σοφῶν καθηγητῶν τῆς Ἑσπερίας διήγειρε τὸ νευρικόν αὐτοῦ σύστημα, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπιχειρεῖ διὰ γελίου τρόπου νὰ θέσῃ ἐν ἀμφιβολίᾳ τὸ πιστὸν τῆς μεταφράσεως, ὅτι δόθην μετεφράσαμεν «τὸ ἰώδιον εἶνε μέσον ἀναγωγικόν» ἀντὶ «τὸ ἰώδιον κεκτῆται ἀναγωγικὰς ιδιότητας». Ἄλλ', ἀγαθὲ διδάσκαλε, μήπως φρονεῖτε ὅτι πᾶν σῶμα κεκτῆμένον ἀναγωγικὰς ιδιότητας δὲν εἶνε ἀναγωγικόν; Εἶτα δὲ βλέπων ὁ κ. Ζ. ὅτι τὸ ἐπιχείρημα τοῦτο πολὺ μετέχει

τοῦ γελοίου καὶ δὲν δικαιολογεῖ τὰ πράγματα, ἀποφασίζει, μετὰ πολ-
λοῦ βεβήως πόνου, νὰ ρίψη καὶ τὸ σφάλμα τοῦτο, ὡς καὶ ἄλλοτε ἐν
τῷ ἀνωνύμῳ λιβέλλῳ του ἔπραξεν, εἰς τὴν σωρεῖν τῶν τυπογραφικῶν
λαθῶν. Δυστυχεῖς τυπογράφοι !!

Τί νὰ προσθέσωμεν νῦν ἡμεῖς; Καὶ τὰς παρατηρήσεις τῶν σοφῶν
καθηγητῶν ἐπὶ τοῦ σφάλματος τούτου νομιζομεν ἀπάνθρωπον ν' ἀναφέ-
ρωμεν. Παρακαλοῦμεν μόνον τοὺς ἡμετέρους ἀναγνώστας νὰ μᾶς παρα-
κολουθήσωσιν εἰς τὴν ἀρίθμησιν τῶν τυπογραφικῶν λαθῶν· διότι καὶ
ἄλλα κκτωτέρω θ' ἀπαντήσωμεν.

Σφάλμα Βον

Τὸ αἷτιον τοῦ σχηματισμοῦ κηλίδων ἀρσενικοῦ ἐγχεῖται ἐν τῇ
παρεμπόδισι τῆς περισσεύας ὀξυγόνου, οὐχὶ δὲ ἐν τῇ ψύ-
ξει τῆς ἐνεχοῦστος ἀρσενικοῦχεν ὑδρογόνου φλογός (ἐννοεῖα ἐνεχομένη ἐν
στίχοις 25—28 καὶ σελ. 177 Ἄνοργ. χημείας ἐν σελ. 378 στίχ.
2—3 καὶ σελ. 25 τῆς ἀπαντήσεως πρὸς Θ. Βαρύνην).

Die Ursache der Arsenfleckenbildung beruht auf die
Verhinderung des Sauerstoffsüber-
schusses und nicht auf die Kühlung der arsenwas-
serstoffhaltigen Flamme

Ἴδου πῶς ἔχει τὸ ἐν τῇ σελ. 117 τῆς Ἄνοργ. χημείας κείμενον·
«Ἐὰν ἐμποδίσωμεν τὴν ἐν περισσειᾷ ἀέρος καῦσιν τοῦ ὑδρογόνου ἐπι-
καλύπτοντες πλάγιως τὴν φλόγα διὰ κοιλου λευκῆς κάψης ἐκ πυρσε-
λάνης, οὐδὲν ἀποτίθεται ἐπ' αὐτῆς. Τῇ παρουσίᾳ ἀρσενικοῦ ἢ φλῶξ λαμ-
βάνει λευκὸν χρώμα· διὰ παρενθέσεως τοῦ κοιλου τῆς ἐκ πυρσελάνης
κάψης ἀποτίθεται ἐπ' αὐτῆς μέλαινα κηλὶς ἐξ ἀρσενικοῦ». Που ὑπάρχει
ἢ στρέβλωσις τῶν φράσεων ἐνταῦθα, κ. Ζ.; γράφετε ἢ δὲν γράφετε δι-
ἢ παρεμπόδισις τῆς περισσεύας ὀξυγόνου (δηλ. ἀέρος) προκαλεῖ τὸν
σχηματισμὸν κηλίδων; ἀναφέρετέ τι περὶ ψύξεως; που;

Τὸ μέγα τοῦτο σφάλμα τοῦ κ. Ζ. ἠλέγχμεν ἐν σελ. 31 τοῦ πρώ-
του ἡμῶν φυλλαδίου διδάσκοντες ἅμα τὸν κ. Ζ. διὰ πλησιάζοντες οὐχὶ
μόνον τὸ κοῖλον, ἀλλὰ καὶ τὸ κυρτὸν τῆς κάψης μέρος εἰς τὴν φλόγα,
δὲν ἐπιδιώκομεν τὴν παρεμπόδισιν τοῦ ἀέρος, ἀλλὰ τὴν ψύξιν τῆς φλο-
γός καὶ τὴν ἐκ ταύτης ἀποβολὴν ἀρσενικοῦ. Ἀποδείξεις δὲ τούτου εἶνε

ἡ χρήση τῶν γνωστῶν τοῦ Bunsen φασεϊδῶν πορσελκίνων δοχείων, ἦταν ἐν τοῖς χημείοις ἐφαρμοζόνται πρὸς ἀνίχνευσιν τοῦ ἀρσενικοῦ καὶ ἦταν πληροῦσι διὰ ψυχροῦ ὕδατος, εἴτα δὲ πλησιάζουσι ταῦτα εἰς τὴν φλόγα τῆς συσκευῆς τοῦ Marsh πρὸς ἐνκπόθεσιν τῶν ἐξ ἀρσενικοῦ κελίδων.

Εἰς τὰ γραφόμενα ἡμῶν ταῦτα ἀπικνῶν ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 25 τοῦ πρώτου ἀνωτέρου λιβέλλου τοῦ ὑποχωρεῖ μὲν κατὰ τι, δεχόμενος ὅτι ἡ ψῆξις ὑποβοηθεῖ τὸ σκινόμενον, διακτείνεται: ἔμως ὅτι τοῦτο ὀφείλεται κυρίως εἰς τὴν ἐν μὴ περισσειᾷ ἀέρος καῦσιν.

Ἐν σελ. 25—27 τοῦ 2ου ἡμῶν φυλλακίου ὅπως πεισθῆ ὁ κ. Ζ. ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου νουχῆρον ὑπέστη, προκπέμπομεν αὐτὸν εἰς τὰ νεώτερα συγγράμματα τῶν Autenrieth, Arnold, Killiani, Böttger, Oslwald, Rüdorff κτλ. ἐρωτῶντες αὐτὸν ἕκ μὴ πως τὰ γραφόμενά του ταῦτα ἐκ διχμήτρου ἀντίθετα πρὸς τὰ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ περὶ δεδεδγμένα εἶνε ἀποτελέσματα ἰδίων πειραμάτων καὶ ἂν ταῦτα ἀνάγονται εἰς τὰς ρηζικελευθους πρωτοτυπίας του, δυνάμενα οὕτω ν' ἀποτελέσωσι μετὰ τῆς παρ' αὐτοῦ ἀνειρέσεως χραιοῦ εἰς τὸν ἀβεσπόλιθον τῶν Ἀθηνῶν λαμπρὰν καὶ ἀρμονικὴν δυάδα ἐπιστημονικῆς ἐργασίας τὰ μέγιστα τιμῶσι τὴν ἑλληνικὴν χημείον.

Νῦν ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 7—8 τοῦ δευτέρου λιβελλογραφημάτων του κατ' ἀρχὰς μὲν κατὰ τὰ εἰωθότα διχμητρύρεται διὰ στρεβλώσιν τῆς ἐνοίας τῶν φράσεων, ἐνῶ πᾶς τις ἐκ τῶν ἀνωτέρω εὐκόλως διαβλέπει ὅτι πρόκειται οὐχὶ περὶ στρεβλώσεως παρ' ἡμῶν, ἀλλὰ περὶ στραβώσεως παρ' αὐτοῦ τῶν ἀπλουστερων χημικῶν γεγονότων, εἴτα δὲ ζητεῖ καταφύγιον εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Salkowski, ἣν δῆθεν σκληρῶς περιετέμομεν καὶ ἐν ἣ δῆθεν ἀναφέρει ὁ ρηθεὶς χημικὸς ὅτι τὸ γραφόμενον τοῦτο τοῦ κ. Ζ. εἶνε ὀρθόν. Ἄλλ' ὡς ἐκ τῶν ἀνά χειρας ἡμῶν ἐπιστολῶν τοῦ καθηγητοῦ Salkowski ἐξάγεται, οὐδαμοῦ ποιεῖται οὕτω ἰδίᾳ λόγον περὶ τοῦ λάθους του, ἄρα καὶ ἐνταῦθα ἐλέγχεται ὁ κ. Ζ. ἀναισχύντως ψευδολογῶν. Φανταζόμεθα δὲ τί εἶδους παρακλήσεις καὶ τί παράπονα συναδελφικά συνετέλεσαν, ὥστε νὰ γράψῃ ὁ καθηγητὴς Salkowski τὴν ἐν σελ. 8 δημοσιευομένην περιεκλήσιν (*).

(*) Περιέργον εἶνε πῶς ὁ κ. Ζ. μόνον περικοπᾶς δημοσιεύει τῆς ἐπιστολῆς τοῦ καθηγητοῦ Salkowski καὶ οὐχὶ ἄκασαν τὴν ἐπιστολὴν. Φαίνεται ὅτι ἕλεος τὰς παρακλήσεις δὲν εἶνε ἡ ἐπιστολὴ τοῦ συναδέλφου του πολὺ εὐχάρη.

ἀρχόμενος διὰ τοῦ *allerdings* ὑποθέτει ὅτι τὰ ἀνωτέρω ἐπι-
θέντα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ δὲν ἦσαν καθόλου σύμφωνα πρὸς τὰς ἐπι-
θυμίας τοῦ κ. Ζ. Ἐν τῇ περικοπῇ ταύτῃ ὁ διαπρεπὴς χημικὸς προφα-
νῶς συγχέει τὰ πράγματα κατόπιν κύριος οἶδε τίνος ἐσφελμένης εἰση-
γήσεως καὶ ἐξ εὐσπλαγχνίας πρὸς τὸν συνάδελφόν του αὐτὸς καὶ μόνος
μεταξὺ 40 συναδελφῶν του, οὐχὶ εὐθὺς πρὸς ἡμᾶς, ὡς ψευδῶς γράφει
ὁ κ. Ζ., ἀλλὰ κατόπιν εἰς ἐπιστολὴν τοῦ κ. Ζ. ἐκαιτοῦσκν τριαύτην
τινὰ ἀπάντησιν, ἔδωκε γνωμᾶτευσιν τὸ πρῶτον ἐν τῇ ἐπιστάτῃ σήμε-
ρον ἀναφερομένην, καὶ ὁμιλεῖ περὶ φλογὸς τῆς συσκευῆς τοῦ Marsh,
ὡς ἂν ἐπρόκειτο περὶ φλογὸς τοῦ λύχνου τοῦ Bunsen.

Τὴν γνώμην ταύτην τοῦ κ. Ζ. ὁ μὲν Werner χαρακτηρίζει ὡς
σφαλεράν, ὁ Brunner ὡς λάθος οὐσιαστικόν, ὁ δὲ Crismer «*Pas
de tâche sans surface refroidissante*» καὶ ὁ Hantzsch
«*Fast alle Fehler sind derartige, dass sie eine kaum
dagewesene Unkenntniss der primitivsten Grundlagen
der Chemie darthun*», ἤτοι ἅπαντα σχεδὸν τὰ λάθη εἶνε τόσον με-
γάλα, ὥστε ἀποτελοῦν πρωτοφανῆ ἄγνοιαν τῶν στοιχειωδεστέρας τῆς
χημείας ἀρχῶν. Οἱ δὲ λοιποὶ οὐδὲν σημειοῦσιν, ἀρκούμενοι εἰς τὴν γε-
νικὴν περὶ τῶν λαθῶν τοῦ κ. Ζ. γνωμᾶτευσιν αὐτῶν.

Σφάλμα 9ον

Τὰ ὀξειδια τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν παρασκευάζονται δι' ἀμέ-
σου ἐνώσεως τῶν στοιχείων (ἐννοια ἐνεχομένη ἐν σελ. 244 Ἐνοργ.
Χημείας στίχος 1—3).

Die Oxyde der alkalischen Erden werden durch dire-
kte Vereinigung der Elemente dargestellt.

Τὸ λάθος τοῦτο ἠλέγξαμεν ἐν σελ. 34 τοῦ 1ου ἡμῶν φυλλαδίου,
προσθέτοντες ἅμα ὅτι ἡ οὐτω λαμβανομένη ἀσβεστος θὰ ἦτο λίαν βα-
ρύτιμος. Ἄλλ' ὁ κ. Ζ. ἐπὶ τοῦ λάθους τούτου οὐδὲν ἄπαντ' ἐν τῷ
ἐπισημῶν λιβέλλῳ του. Ἡμεῖς δὲ πάλιν ἐν σελ. 10 τοῦ 2ου ἡμῶν φυ-
λλαδίου τονίζομεν τὸ λάθος τοῦτο. Νῦν ὁ κ. Ζ., προσποιούμενος πρωτο-
φανῆ ἔλλειψιν ἀντιλήψεως, ἐπιχειρεῖ νὰ δικαιολογήσῃ τὸ πρῶτον μέρος
μόνον τοῦ σφάλματος, ὅτι δηλαδὴ ἐντὶ ἀλκαλικῶν γαιῶν ἐννοεῖ τῶν

μετάλλων τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν. Ἐπομένως ἡ ἀνόητος φράσις ἐπὶ ὀξειδία τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν παρεκτιμάσθαι κτλ.» ἵνα ἐννοηθῆι κριτικῶς νὰ γρηγορῇ ἐπὶ ὀξειδία τῶν μετάλλων τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν.... Τὸ οὐσιωδέστερον ὅμως σφάλμα τὸ ὅπουτον ἡμεῖς ἰδίᾳ ἐτονίσκαμεν, ὅτι δηλαδὴ τὰ ὀξειδία τῶν μετάλλων τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν δὲν παρασκευάζονται δι' ἀμέσου ἐνώσεως τῶν στοιχείων, προσποιεῖται ὅτι δὲν ἐννοεῖ ὁ κ. Ζεγγελης. Μὴ ἀπαντῶν δὲ ποτῶς ἐπ' αὐτοῦ συμφωνεῖ καθ' ὀλοκληρίαν μεθ' ἡμῶν.

Εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο ὁ μὲν Hantzsch σημειοῖ πρωτοφανῆς ἀγνοια τῶν ἀρχῶν τῆς χημείας, ὁ Skraup ἐπιεικέστερον κακὴ ἐκφρασις, ὁ Werner ἀνοησία, ὁ Brunner θέλων νὰ διορθώσῃ τὸν κ. Ζεγγελην γράφει ἐπι «οὕτω δύναται νὰ σχηματισθῶσιν», ὁ Rudolf «οὕτω δὲν παρασκευάζονται», ὁ Crismer «CaO et BaO doivent alors couler bien cher!» καὶ ὁ Salkowski παράλογον. Οἱ δὲ λοιποὶ κατηγορεῖται οὐδὲν ἰδιαιτέρως σημειοῦσιν ἀρκούμενοι εἰς τὴν γενικὴν περὶ τῶν σφαλμάτων τοῦ κ. Ζ. γνωμάτευσιν αὐτῶν.

Ἐπιθετόμεν ὅτι, ἔσον δύσους καὶ ἀν' ὑποθεθῆι ὅτι εἶνε ὁ κ. Ζ., θὰ κατανόησῃ τέλος ὅτι τὴν χημείαν δὲν ἐπίσταται.

Σφάλμα 10^{ον}

Αἱ θειοθεϊαὶ ἐνώσεις τοῦ ἀντιμονίου, τοῦ ἀρσενικοῦ, τοῦ κασσιτέρου διαλύονται εἰς θειοθεϊὰ ἀλλήλικα καὶ σχηματίζουσι **θειοθειικὰ ἄλατα** (Ἀνοργ. Χημεία σελ. 246 στίχοι 3—5).

Beim Lösen der Schwefelverbindungen von Antimon, Arsen und Zinn in Schwefelalkalien bilden sich **Thiosulfate**.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν ἐν σελ. 34—35 τοῦ 1ου φυλλαδίου ἡμῶν καλλίζοντες τὸν κ. Ζ. ὅτι καλεῖ θειοθειικὰ ἢ γουιν ὑποθειώδη (Thiosulfate) τὰ οὕτω σχηματιζόμενα ἔλαττα, ἐνῶ ταῦτα εἶνε τὰ **θειοθεϊκὰ** (Thiosalze). Ἄλλως τε ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 114, 124, καὶ ἀπὸ τοῦ τῆς Ἀνοργ. χημείας τοῦ θειοθειικὰ ἔλαττα καλεῖ τὰ ὑποθειώδη, ἐνῶ ἐνταῦθα προφανῶς δὲν πρόκειται περὶ τούτων. Ὁ κ. Ζ.

ἀπαντῶν ἐν σελ. 47 τοῦ λιθέλλου του δικαιολογεῖ τὸν ἔρον *θειοθειϊκά* ἄλατα, ὃν μεταχειρίζεται ἀντὶ τοῦ ἔρου ὑποθειώδη, ἀλλ' εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἐλεγχομένου χυδραειδιστάτου λάθους δὲν εἰσέρχεται. Ἡμεῖς ἐν σελ. 58—59 τῆς ἀπαντήσεως ἡμῶν καὶ πάλιν ἐπανήλθομεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο, τονίζοντες ὅτι ἐνταῦθα δὲν πρόκειται περὶ ὑποθειωδῶν ἢ *θειοθειϊκῶν* ἀλάτων, ἀλλὰ περὶ ἀλάτων τῶν *θειοξέων*, ἕτινα τοῖς πᾶσιν εἶνε γνωστὰ ὡς σώματα ἐντελῶς διάφορα τῶν πρώτων. Νῦν ἐν τῇ σελ. 8 τοῦ τελευταίου λιθέλλου του διαμαρτύρεται ὁ κ. Z. κατὰ τὰ εἰωθότα ὅτι περιεκάψκμεν τὴν φράσιν του, καθ' ἣν μετὰ τὰ *θειοθειϊκά* ἄλατα ἀναφέρονται αἱ λέξεις, αἵ τοι ἄλατα ὀξέων, ὧν τὸ ὄξυγόνον ἔχει ἀντικατασταθῆ ὑπὸ θείου», καὶ ὅτι ἂν ἐγράφομεν καὶ τὸ κείμενον τοῦτο, ὁ ξένος ἀναγνώστης θὰ ἐνόει δῆθεν ὅτι οὐδὲως πρόκειται περὶ τῶν *Thiosulfate*, ὡς ἐν τῷ κειμένῳ τῆς μεταφράσεως ἡμῶν εὐρηται. Ἄλλ' ἐδῶ ἀκριβῶς φαίνεται πάλιν ὁ κ. Z. ἀντιφάσκων πρὸς τὰ γραφόμενά του ἐν σελ. 47 τοῦ πρώτου λιθέλλου του, ἐν ᾧ γράφει, ὅτι τὸ ὑποθειώδες ὄξύ καλεῖται σήμερον *θειοθειϊκόν* καὶ ὅτι οἱ Ostwald, Partheil, Holleman κλπ. καλοῦσι τὰ *θειοθειϊκά* ἄλατα *Thiosulfate* καὶ ἡμεῖς ἄρα συμφώνως πρὸς τὰ γραφόμενά του τὰ *θειοθειϊκά* ἄλατα, ὡς ἄλλως τε οὕτω καλεῖ ὁ κ. Z. ταῦτα ἀπανταχοῦ τῆς χημείας αὐτοῦ, μετεφράσαμεν *Thiosulfate*.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ὁ μὲν Hantzsch καλεῖ πρωτοφανῆ ἄγνοιαν τῶν ἀρχῶν τῆς χημείας, ὁ Werner διορθώνει τὸν κ. Z. γράφων τὸν ἔρον *Sulfosalze* = *θειοάλατα*, ὁ Brunner χαρακτηρίζει τοῦτο ὡς *λάθος οὐσιαστικόν*, ὁ Rudolf ὡς *ἀνοησίαν*, ὁ Salkowski ὡς *παράλογον*· ὁ δὲ Crismer τέλος «*Il se forme des sulfo-arsénites ou arséniates... etc.*». Εἶνε λοιπὸν νὰ μὴ ἀγανακτῆ τις μὲ τὸ θράσος καὶ τὴν ὑποκρισίαν τοῦ μικροσκοπικοῦ ἐκείνου πανεπιστήμονος, ὅστις οὐδενὸς μέσου φεῖδεται προσπαθῶν νὰ συγκαλύψῃ τὴν φοβερὰν ἀμάθειάν του;

Σφάλμα 11ον

Τὰ ἄλατα K_2PtCl_6 , $K_4Fe(CN)_6$ κλπ. καλοῦνται *διπλᾶ* ἄλατα καὶ τὰ σύνθετα ἄλατα δὲν ἔχουσιν εἰσέτι σπουδασθῆ ἀρκούντως (ἐννοία ἐνεχομένη ἐν σελ. 274 Ἄνοργ. χημείας στίχ. 24—25, ἐν σελ. 275

Ἄνοργ. χημείας στίχ. 11 καὶ 14 καὶ ἀλλοχοῦ τῆς Ἄνοργ. χημείας ὡς καὶ ἐν σελ. 48 τῆς πρὸς Θ. Βαρούνην ἀπαντήσεως).

Die Salze K_2PtCl_6 , $K_4Fe(CN)_6$ ect. heissen Doppelsalze und die complexen Salze sind noch nicht genügend bekannt.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ὁ κ. Ζ. δὲν ἀποδίδει οὔτε εἰς κακὴν μετάφρασιν, οὔτε εἰς στρέβλωσιν, ἀλλ' ὑπεραμύνεται θέλων νὰ θεωρήσῃ ὡς ὀρθὴν τὴν γνώμην του ταύτην. Καὶ ἠδυνάμεθα μὲν τοῦ πράγματος οὕτω τεθέντος πρὸ αὐτοῦ οὐδὲν πλέον ἐπὶ τοῦ σφάλματος τούτου νὰ γράψωμεν, ἀρ' οὐ ὑπὲρ ἡμῶν ἔχομεν τὰς τε γνώμας τῶν συγγραφέων Ostwald, Arnold, Partheil, L. Meyer, Rüdorff, Treadwell, Autenrieth, Böttger, εἰς οὓς παρεπέμφκαμεν ἐν τῇ σελ. 57 τοῦ δευτέρου ἡμῶν φυλλαδίου καὶ τὰς γνωματεύσεις τῶν σοφῶν τῆς Ἑσπερίας καθηγητῶν, ἀλλ' ἔνα τοῖς πᾶσι καταδείξωμεν τὸ ἀνεργατίστον τοῦ κ. Ζ., θὰ συλλάβωμεν αὐτὸν ἀπαξ ἔτι ἀπὸ τοῦ ὧτός καὶ θὰ τὸν παραδώσωμεν εἰς τὴν περιφρόνησιν τῶν μαθητῶν του. Ἐπικαλεῖται ὁ κ. Ζ. τὴν νέαν ἐκδούσιν τοῦ Böttger καὶ μεταφέρει μάλιστα ἐκ τοῦ συγγράμματος τούτου τὴν φράσιν αὐτοῦτο δηλοῦν ὅτι μεταξὺ συμπλεκτικῶν καὶ διπλῶν ἁλάτων δὲν δύναται νὰ ἀχθῇ σαφὲς ὄριον», ἦν ὅμως δὲν ἐννοεῖ, διότι, ὅταν μεταξὺ δύο πραγμάτων δὲν δύναται νὰ ἀχθῇ σαφὲς ὄριον, δὲν ἔπεται ὅτι τὸ ἐν εἰς αὐτῶν δὲν ὑπάρχει ἢ δὲν ἔχει σπουδασθῆ. Καὶ μεταξὺ χημείας καὶ φυσικῆς τὰ ὄρια οὐδόπως εἶνε σαφῆ, ὡς πᾶς μαθητῆς τοῦ δημοτικοῦ σχολείου γνωρίζει, ἀλλ' ἐκ τούτου δὲν ἔπεται ὅτι δὲν ἔχει σπουδασθῆ ἢ φυσικὴ ἢ ἡ χημεία παρὰ μόνον ὅσως ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ τῆς φυσικοχημείας. Ζητῶν δ' οὕτω νὰ ὑπεραμυνθῇ ὁ κ. Ζ. ὀλισθαίνει ἐν σελ. 9 τοῦ τελευταίου λιβέλλου του εἰς ἕτερον νέον σφάλμα λέγων «διεκρίναμεν σύμπλεκτα ἰόντα ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἅλατα, δηλ. παραδέχεται ὁ καθηγητῆς τῆς φυσικοχημείας ὅτι ὑπάρχουσι ἅλατα ἄνευ ἰόντων, μὰ δὲν εἶχε δίκαιον νὰ τὸν παραπέμψῃ ὁ Rudorf εἰς τὸ προκαταρκτικὸν σχολεῖον τῶν ἀρχαρίων χημικῶν;

Περὶ τοῦ χονδροειδεστάτου τούτου σφάλματος ὁ μὲν Hantzsch γράφει εἰς τὸ περιθώριον τῶν παρατηρήσεων ὅτι ἀποτελεῖ πρωτοφανῆ ἀγνωσίαν τῶν ἀρχῶν τῆς χημείας, ὁ Werner τὴν λέξιν ἐσφαλμένον, ὁ Brunner ὅτι εἶνε οὐσιαστικὸν λάθος, ὁ Rudorf ὅτι ταῦτα (δηλ. τὰ

σύνθετα άλατα) έχουσι πολύ σπουδασθή, και ό Crismer: ce sont les sels complexes les mieux caractérisés.

Φρονοῦμεν ότι μετά τὸ λούσιμον αὐτὸ θὰ ἦτο ἀπάνθρωπον ἀν ἐπαχειροῦμεν νὰ ὀμιλήσωμεν και περί τῆς ἐν ἔτει 1893 δημοσιευθείσσης διατριβῆς τοῦ κ. Ζ. περί συνθέτων ἀλάτων, ἣν ἀναφέρει ἐν τῇ ὑποσημειώσει τῆς σελ. 9 τοῦ λιβέλλου του, διότι ἐκ τῶν ἐκτεθέντων εἶνε πασιφανές ότι ὁ κ. Ζ. δὲν ἐνόει τί ἔγραφεν ἐκεῖ, ἀν ὄντως ἔγραφε περί συνθέτων ἀλάτων, ἀφοῦ σήμερον μετά 15 ὄλα ἔτη δὲν γνωρίζει τὰ σύνθετα ἄλατα.

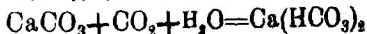
Σφάλμα 12ον

Τὰ οὐδέτερα ἀνθρακικά ἄλατα τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν σχηματίζονται δι' ἐντόνου θερμάνσεως τῶν ἀντιστοίχων διακνθρακικῶν ἀλάτων (ἐννοία ἐνεχομένη ἐν σελ. 248 τῆς Ἐνοργ. χημείας στίχ. 11—12).

Die neutralen kohlelsauren Salze der alkalischen Erden bilden sich beim h e f t i g e n Glühen der entsprechenden Bicarbonaten.

Ἴδου τὸ ἀρχικὸν κείμενον τὸ ὅποιον δημοσιεύομεν εἰς βάρος τοῦ κ. Ζέγγελη, διότι νέον θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς δημοσιεύσεως τούτου σφάλμα, ὅπερ μέχρι τοῦδε δὲν εἶχομεν τονίσει :

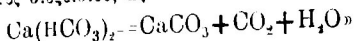
α' Ὑπάρχουσιν οὐδέτερα και ὄξινα ἀνθρακικά ἄλατα. Τὰ δεύτερα σχηματίζονται ἐκ τῶν πρώτων διὰ παρατεταμένης ἐπιδράσεως διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος (*) (γράφε και ὕδατος).

Τοῦναντίον σχηματίζονται ἐκ τῶν δευτέρων (γράφε ἐκ τῶν διαλυμάτων τῶν δευτέρων) τὰ πρώτα διὰ θερμάνσεως ἐντόνου και ἀπελάσεως

(*) Καὶ ἡ φράσις αὕτη ἐνέχει σφάλμα χονδροσιδέστατον, ἦγουν δὲν ἀναφέρεται τὸ ὕδωρ, ἀνευ τοῦ ὁποίου δὲν γίνεται ἡ μετατροπὴ τῶν οὐδετέρων ἀνθρακικῶν ἀλάτων εἰς ὄξινα τοιαῦτα, διὰ νὰ κεισθῆ δὲ ὁ κ. Ζ. δὲν ἔχει παρὰ νὰ λάβῃ μάρμαρον και ν' ἀφήσῃ ἐπ' αὐτοῦ νὰ ἐπιδράσῃ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακος, ὅτι θὰ ἴδῃ ότι τὸ μάρμαρον θὰ μείνῃ μάρμαρον, ὡς γάρμαρον θὰ μείνῃ και ὁ φηξικέλευθος ἐρευνητῆς πρὸ τοῦ ἀποτελέσματος, ὅπερ οὐδεὶς μαθητῆς τοῦ πρακτικοῦ λυκείου ἀγνοεῖ.

του πλεονάζοντος διοξειδίου, ως

Ἦνυχκάσθημεν νὰ μεταφέρωμεν ἅπασαν τὴν περικοπὴν ἔπως πάντες πεισθῶσιν ὅτι τὴν ἀναγραφὴν τοῦ τύπου ἐνομοίσαμεν περιττὴν ὡς οὐδὲως σχετιζομένην μὲ τὸ παρ' ἡμῶν τονιζόμενον λάθος, τὸ ὁποῖον εἶνε ἡ λέξις **ἐντόνου**, ἣτις γερμανιστὶ καλεῖται **heftig** καὶ οὐχὶ ἡ λέξις θερμῆσις, ἣτις εἶνε μὲν **Erwärmung**, ὅταν εἶνε ἡπία, **Glühen** δὲ ὅταν εἶνε ἔντονος, ὡς ἐν τῇ προκειμένῃ περιπτώσει· γράφει ὁ κ. Ζ. Ἡ φράσις οὐδὲως ἐκολοβώθη, ὡς ἰσχυρίζεται ὁ κ. Ζ. καὶ ὡς πᾶς τις οὐκὼς βλέπει, διότι ἐκ τοῦ ἄνω ἀρχικοῦ κειμένου καταφαίνεται ὅτι ὁ κ. Ζ. γράφει: ἐκ τῶν δευτέρων (δηλ. διςανθρακικῶν ἀλάτων τῶν ἀλκαλικῶν γαιῶν) σχηματίζονται τὰ πρῶτα (δηλ. τὰ οὐδέτερα ἀνθρακικὰ ὄλατα) δι' **ἐντόνου** θερμάνσεως· ἀλλὰ νῦν κόπτεται ὁ κ. Ζέγγελης, ὅτι πύρῳσις ἢ ἔντονος θερμῆσις δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ὑποτεθῇ, ἀφοῦ πρόκειται περὶ διαλυμάτων. Ἄλλ', ἀγαθὴ καθηγητῶν, ποῦ ἀνκφέρετε ἐν τῷ κειμένῳ ὅτι πρόκειται περὶ διαλυμάτων; ἀκριβῶς οὕτω σημειώνατε μόνος σας τὸ ἕτερον σφάλμα σας, ὅπερ ἀνωτέρω ἐξεθέσαμεν. Ἡ μήπως ἔχετε τὴν ἀπαίτησιν ὁ δυστυχὴς φοιτητὴς νὰ γνωρίζῃ ὅ,τι ὑμεῖς ἔχετε ἴσως ἐν τῷ νῷ, ἀλλ' ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δὲν φρονεῖτε ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκην νὰ καταφύγῃ εἰς τὰ ἀξιόλογα συγγράμματα σας ὅπως φωτισθῇ;

Τὸ σφάλμα τοῦτο τοῦ κ. Ζ. ὁ μὲν **Skraup** σημειοῖ διὰ χαρακτηριστικωτάτου θαυμαστικοῦ, ὁ **Werner** ἀποκαλεῖ *ἀνοησίαν*, ὁ **Brunner** *σφαισαστικὸν λάθος*, ὁ **Hantzsch** *πρωτοφανῆ ἄγνοϊαν τῶν στοιχειωδετέρων ἀρχῶν τῆς χημείας*, ὁ **Rudorf** *ἀνοησίαν*, ὁ **Salkowski** *παραλογοισμὸν* καὶ ὁ **Crismer**: *Ils se dissouvent déjà dans l'eau en carbonates neutres et acide carbonique.* Οἱ δὲ λοιποὶ περιορίζονται εἰς τὴν γενικὴν αὐτῶν γνώμην.

Σφάλμα 13ον

(Τὸ νάτριον) μετὰ χλωρίου ἐνοῦται **κατόπιν θερμάνσεως** (Ἀνόργ. Χημεία σελ. 260 στιχ. 31).

Das Natrium verbindet sich mit Chlor beim Erwärmen.

Ἐδῶ κόπτεται ὁ κ. Ζ., διότι ἡ ἀρχικὴ φράσις τοῦ μετὰ χλωρίου καὶ βρωμίου ἐνοῦται κατόπιν θερμάνσεως ἐνέχει καὶ βρώμιον, ὅπερ παρελείψαμεν. Τί ἀπλοϊκὴ σκέψις! ὥστε δὲν ἐπιτρέπεται νὰ θεωρῶμεν οὔτε μίαν λέξιν ἐκ τῶν γραφομένων τοῦ κ. Ζ. ὀρθήν; ἀπλούστατα! ἀφηρέσαμεν τὴν λέξιν ἐκείνην, διότι προκειμένου περὶ βρωμίου (καὶ πάλιν ὑπὸ δρους^(*)), οὐς δὲν ἀναγράφει, ὡς ὀφείλεν) εἶνε ὀρθὴ ἡ φράσις, οὐχὶ ὅμως προκειμένου περὶ χλωρίου, τὸ ὅποϊον, ὅπως ἐνωθῆ μετὰ τοῦ νατρίου, δὲν εἶνε ἀνάγκη νὰ προθερμάνθῃ τὸ τελευταίον, ὡς ἄλλως τε καὶ ὁ κ. Ζ. ἐν σελίδι 258 δέχεται, γράφων ὅτι τὰ μέταλλα τῶν ἀλκαλίων εἴχουσι μεγίστην χημικὴν συγγένειαν πρὸς τὰ ἤλεκτρα-ἀρνητικὰ στοιχεῖα, εἰς τὰ ἄλατογόνα». Πλὴν τούτου «τὸ νάτριον αὐταναφλέγεται ἐν ἀτμοσφαίρᾳ χλωρίου» Roscoe σελ. 91.

Τὸ σφάλμα τοῦτο χαρακτηρίζων ὁ Hantzsch ἀποκαλεῖ πρωτοφανῆ ἀγνοίαν τῶν ἀρχῶν τῆς χημείας, ὁ Werner ἀνοησίαν, οἱ Skraup καὶ Brunner κακίην ἔκφρασιν καὶ ὁ Crismer i n e x a c t, οἱ δὲ λοιποὶ ἐκφράζονται μόνον γενικῶς ὡς περὶ ἀπάντων τῶν σφαλμάτων τοῦ κ. Ζ.

Σφάλμα 14^{ον}

(Τὸ κυανιοῦχον κάλιον) ἐνεργεῖ ἀνχρωγικῶς ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου ἄνθρακος (Ἀνοργ. Χημ. σελ. 275 στίχ. 8—9).

Das Cyankalium wirkt reducirend wegen seines Kohlenstoffgehalts.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν ἐν σελ. 36 τοῦ 1ου ἡμῶν φυλλαδίου, τονίσαντες ὅτι τὸ κυανιοῦχον κάλιον δὲν εἶνε ἀνχρωγικόν, ἐπειδὴ ἐνέχει ἄνθρακα, ἀλλ' ἐπειδὴ μεταπίπτει ἐν ὑψηλῇ θερμοκρασίᾳ εὐχερῶς τῇ προσλήψει: ὀξυγόνου εἰς κυανικὸν κάλιον. Ἐπίσης ἐν σελ. 10 τοῦ δευτέρου φυλλαδίου ἡμῶν ἐτονίσσαμεν καὶ πάλιν τὸ σφάλμα τοῦτο.

Νῦν ὁ κ. Ζ. προσποιούμενος ὅτι δὲν ἐννοεῖ ποῖον τὸ τονιζόμενον παρ' ἡμῶν σφάλμα, διαμαρτύρεται ὅτι δὲν ἐγράψαμεν καὶ τὴν κατωτέρω φράσιν «ἐν ὑψηλῇ θερμοκρασίᾳ» Ἄλλὰ τὸ λάθος ἐγκτεται ἀλλαχοῦ

(*) Δηλ. τὸ βρώμιον νὰ εἶνε ἐντελῶς ἀνυδρὸν.

κ. Ζ. ἡμεῖς, ὡς καὶ τ. ε., πλὴν ὑμῶν, εὐκόλως ἐννοεῖ, τονίζομεν ἡ
 εσφαλμένον τὴν φράσιν ὡς ἐκ τοῦ ἐνεχομένου ἀνθρακός
 διότι, ἐν ἡ φράσει ὑμῶν αὕτη εἶχεν ὀρθῶς, τότε ἔπρεπεν ἀπασαι αἱ ὀ
 γενικαὶ οὐσιαί, αἵτινες ἐνεχούσιν ὡς γνωστὸν ἀνθρακκᾶ, νὰ δρῶσιν ἐν
 ὀβελῆ θερμοκρασίᾳ ἀνγκωγικῶς ὅπως καὶ τὸ κυανιοῦχον κάλιον· ἀλλὰ
 τοῦτο, ὡς οὐδεὶς ἀγνοεῖ, δὲν συμβαίνει. Λοιπὸν ὁμολογήσατε κ. Ζ. ὅτι
 καὶ ἐδῶ τὴν ἐπέθετε.

Τὸ σφάλμα τοῦτο χαρακτηρίζει ἐν ἰδίᾳ σημειώσῃ ὁ μὲν Hantzsch
 πρωτογενῆ ἀμάθειαν, ὁ Werner πλάνην, ὁ Salkowski παραλογοισμόν,
 ὁ Brunner ἀνακρίβειαν, ὁ Rudolf εἰρωνευόμενος ἐρωτᾷ: so? δηλ.
 ἀλήθεια; ὁ δὲ Crismer γράφει: La réduction des oxydes par
 KCN répond sur la formation du KCNO. Οἱ δὲ λοιποὶ καθηγη-
 τὰί ἀρκοῦνται εἰς τὴν γενικὴν γνώμην, ἣν ἐσχηματίσαν περὶ τοῦ κ. Ζ.
 ἐξ ὀλοκλήρου τοῦ κατὰ λόγον τῶν σφαλμάτων αὐτοῦ.

Σφάλμα 15ον

Ἐξαχνιζόμενον (τὸ νίτρον) ἐκ τοῦ ἐδάφους θερμῶν χωρῶν
 ('Ανόργ. Χημεία σελ. 276 στίχ. 2).

Der Salpeter sublimirt aus dem Boden warmer
 Länder.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγχθη ἐν σελ. 36 τοῦ 1ου ἡμῶν φυλλαδίου καὶ
 ἐν σελ. 10 — 11 τοῦ 2ου καὶ ἰσχυρίσθημεν ὅτι τὸ νίτρον δὲν εἶνε σῶμα
 ἐξαχνιζόμενον, διότι δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ ἐξαεριωθῇ. Νῦν ὁ κ. Ζ. φαινο-
 μενικῶς μὲν περὶ κληρῶν πράγματι ὅμως μετὰ περισσῆς πονηρίας ζητῶν
 νὰ ὑπεκφύγη λέγει: ἡ λέξις ἐξαχνιζόμενον δὲν ὑπάρχει ἐν τῇ ἐλληνικῇ
 γλώσσῃ, ἀλλ' ἐξανθιζόμενον (ausgewittert) καὶ ὅτι ἡμεῖς προσε-
 ποιήθημεν, ὅτι ἐξελάβομεν ταύτην ἀντὶ τῆς λέξεως ἐξάχνωσις. Ἐξα-
 χνώω, ἐξάχνωσις, ἐξαχνιζέσθαι εἶνε ἐλληνικαὶ λέξεις ὑπάρχουσαι εἰς τὴν
 λεξικὸν Κουμανούδη, ἐνῶ εἰς τὸ μέγα λεξικὸν τῶν Scott καὶ Pas-
 saw δὲν ὑπάρχουσιν. Ἐὰν δὲ πάλιν ἤθελε νὰ γράψῃ ὁ κ. Ζ. ἐξαν-
 θιζόμενον, ἔπρεπε νὰ εἴπῃ ἐξανθούμενον, διότι τὸ ὀρθὸν εἶνε ἐξανθᾶ
 καὶ οὐχὶ ἐξανθίζω, ὅπερ εἶνε πλημμελὴς γραφή τοῦ ἐξανθέω, ἴδε λεξικὸν
 Scott καὶ Passow. Δηλαδὴ τί ἐννοεῖ ὁ κ. Ζ.; δὲν ὑπάρχει εἰς

καίμενόν του ἢ λέξις *εξαχνιζόμενον*; ἢ θέλει νὰ παραστήσῃ ὅτι ὑπέπεσαν εἰς νέον (τυπογραφικὸν δῆθεν) λάθος καὶ ἐδῶ; ἀλλὰ τότε διατὶ δὲν ἔχει τὸ θάρρος νὰ τὸ ὁμολογήσῃ; ἡμεῖς ἐπὶ τοῦ ἀσυγγνώστου καὶ χονδροειδεστάτου τούτου σφάλματος τοῦ κ. Ζ. δὲν θὰ ἐπιμείνωμεν περισσότερον, ἀλλὰ θὰ παραθέσωμεν μόνον τὰ σημειώματα τῶν καθηγητῶν ἐπ' αὐτοῦ. Ὁ Posner σημειοῖ σκαιότης, ὁ Werner ἀνοησία, ὁ Brunner οὐσιαστικὸν λάθος, ὁ Crismer: C'est un sel non sublimable, οἱ δὲ λοιποὶ περιορίζονται εἰς τὴν γενικὴν γνωμάτευσιν των.

Σφάλμα 16ον

Χρησιμεῦον (τὸ θειοῦχον ἀμμώνιον) πρὸς καταδύθισιν πολλῶν μετάλλων, ὧν αἱ θειοῦχοι ἐνώσεις εἶνε *εὐδιάλυτοι* εἰς ὕδωρ καὶ ὀξέα καὶ *ἀδιάλυτοι* εἰς ἀλκάλια (Ἀνόργ. Χημεία σελ. 283 στίχ. 19—21).

Das Schwefelammonium wird benützt zur Fällung vieler Metalle, deren Schwefelverbindungen *le i c h t l ö s l i c h* in Wasser und Säuren sind unlöslich aber in Alkalien. Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν καὶ ἐν σελ. 36 τοῦ 1ου καὶ σελ. 11 τοῦ 2ου ἡμῶν φυλλαδίου, ὁ δὲ κ. Ζ. ἐν τῷ ἀνωνώμῳ λιβέλλῳ του δὲν ἀπήντησε. Τώρα θέλει νὰ παραστήσῃ, ὅτι κατὰ τὴν στοιχειοθέτησιν μετεπήδησεν ἢ λέξις ὕδωρ καὶ ἐθαλασσοποιήθησαν τὰ πράγματα, ἀλλὰ αὐτὸ τὸ πῆδημα *Salto* μᾶς ὑπενθυμίζει: τὸ ἄλλο πῆδημα *Salto mortale*, τὸ ὁποῦν ἐπεχείρησεν ὁ κ. Ζ. εἰς ἐτέραν ρηξικέλευθον αὐτοῦ ἐργασίαν μεταπηδήσας ἀπὸ τὴν *εξάμισιν* τῶν στερεῶν σωμάτων εἰς τὴν τάσιν τῶν ἀτμῶν. Δηλαδή καὶ τοῦτο προσπαθεῖ ὁ κ. Ζ. νὰ παραστήσῃ ὡς δῆθεν τυπογραφικὸν λάθος καὶ ἔχομεν οὕτω μέχρι τοῦδε ἐν 8λω 3 τοιαῦτα.

Περὶ τοῦ σφάλματος τούτου ὁ Salkowski σημειώνει παραλογισμὸς, ὁ Hantzsch πρωτοφανὴς ἀμάθεια, ὁ Skraup ἐν θαυμαστικόν, ὁ Werner ἀνοησίαν, ὁ Brunner λάθος οὐσιαστικόν, ὁ Rudolf εἰρωνευόμενος *l ö s l i c h* in Wasser ist gut καὶ ὁ Crismer: Les sulfures du group de fer sont pratiquement insolubles dans l'eau. Οἱ λοιποὶ περιορίζονται εἰς τὴν γενικὴν αὐτῶν γνωμάτευσιν. Πᾶν σχόλιον παρέλκει ἐνταῦθα.

Σφάλμα 17^{ον}

Ἄκρυστάλλωτα ἴδιχ ὡς *κοιτίς, μάραρον ἢ ἀβοεστόλιθος* (Ἄνω Χημ. 29^η στίχ. 29 - 30).

Marmor und Kalkstein sind nicht krystallinisch.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν καὶ ἐν σελ. 36 τοῦ 1ου καὶ σελ. 11 τοῦ 2ου ἡμῶν φυλλαδίου, ἀλλ' ὁ κ. Ζ. εἰς τὸν ἀνώνυμον λίβελλὸν του οὐδὲν ἀπέηκτε. Νῦν διακμαρτύρεται ὅτι τὸ ἀκρυστάλλωτον κακῶς μετεφράσθη *nicht krystallinisch* καὶ ὅτι ἀκρυστάλλωτα ἐννοεῖται κρυσταλλοφυᾶ καὶ παραπέμπει ἡμᾶς εἰς τὴν σελ. 114 τοῦ ἀκρωτωλοῦ συγγράμματος του, ὅπου ἐπὶ λέξει ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: «Τὰ μὴ δεικνύοντα τοιαύτην (κρυσταλλικὴν μορφήν) καλοῦμεν ἄμορφα... Ἄλλοτε ἢ κρυσταλλικότης εἶνε προφανὴς καὶ ὄρατὴ εἰς τὸν ὀφθαλμόν, ἄλλοτε δὲ μόνον διὰ τοῦ μικροσκοπίου καταφανὴς, ἐν τῇ δευτέρᾳ ταύτῃ περιπτώσει: ὀνομάζομεν τὰ σώματα ταῦτα κρυσταλλοφυᾶ». Προκαλοῦμεν πάντα ἔχοντα τὰς φρένας σώμας νὰ μᾶς εἴπῃ ἂν εἰς τὸ χωρίον τοῦτο ἢ ἀλλοῦ που ὑπάρχει ὁ ὅρος ἀκρυστάλλωτον, ὅστις ὀρθότατα μετεφράσθη *nicht krystallinisch*. Ἐν ὁ κ. Ζ., ὅτε ἔγραφεν ἀκρυστάλλωτα, ἐν τῷ νῷ εἶχε τὸν ὅρον κρυσταλλοφυᾶ, τότε ἔπρεπε νὰ ἔχη πρὸ τοῦ βιβλίου του ἢ καὶ εἰς τὸ τέλος τούτου μίαν κλειδα ἐν εἴδει καταλόγου καὶ νὰ γράφῃ: ὁσάκις, φίλοι ἀναγνῶσται, συνκνητήσητε τὴν λέξιν ἀκρυστάλλωτα, σημαίνει μὲν αὕτη ὅτι ἡ λέξις ἐκφράζει δηλ. μὴ κρυσταλλικά, ἢ γουν ἄμορφα, ἀλλὰ δυνατόν νὰ σημαίνῃ καὶ κρυσταλλοφυᾶ. Ἐν ἄλλαις λέξεσι καὶ τὸ σφάλμα τοῦτο οὐχὶ πλέον εἰς τὰ δεξθεν τυπογραφικά, ἀλλ' εἰς τὰ συγγραφικὰ δεόν νὰ ταχθῇ. Εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο σημειοῦσιν ὁ μὲν Hantzsch πρωτοφανὴς ἀμάθεια, ὁ Skraup σημειοῖ ἐν ἄκρωμαστικόν!, ὁ Werner ἀνοησία, ὁ Brunner πραγματικὸν λάθος, ὁ Rudolf: so? δηλ. ἀλήθεια; ὁ Salkowski παραλογισμὸς καὶ ὁ Crismer: C'est le contraire. Οἱ λοιποὶ περιερίζονται εἰς τὴν γενικὴν αὐτῶν γνωμάτευσιν.

Σφάλμα 18^{ον}

Ἀσβεστον παχεῖαν ἦτοι τοιαύτην διαλυομένην ἐν ὕδατι ἀφῶθ-

ως (25-30 $\frac{0}{0}$). [Ἀνόργ. Χημεία σελ. 294 στίχ. 12-13].

Der fette Kalk löst sich reichlich in Wasser (25-30 $\frac{0}{0}$).

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἠλέγξαμεν ἐν σελ. 38 τοῦ 1ου ἡμῶν φυλλαδίου τυνίσαντες ὅτι ἡ ἀσβέστος κατ' ἐλάχιστα μόνον ποσὰ διαλύεται ἐν ὕδατι, τὸ δὲ προκῦπτον διάλυμα δὲν εἶνε πηχεῖα ἀσβέστος, ὑπεδείχμεν δὲ ὅτι προφανῶς θέλει νὰ παραστήσῃ ἐδῶ ὁ κ. Ζ. τὴν μεθ' ὕδατος πολτοποιήσιν τῆς ἀσβέστου, ἣν ἀφελῶς καλεῖ διαλύσιν. Ἄλλ' ὁ κ. Ζ. εἰς τὴν ἐπίκρισιν ἡμῶν ταύτην δὲν ἀπήντησεν. Τὸ αὐτὸ λάθος ἐτονίσσαμεν καὶ ἐν σελ. 11 τοῦ 2ου ἡμῶν φυλλαδίου. Νῦν ὅτε διὰ τῆς γνωματεύσεως τῶν κορυφίων χημικῶν τὰ νεῦρα τοῦ κ. Ζ. ἐξηγήθησαν, διαμαρτύρεται οὗτος κατὰ τρόπον προκαλοῦντα τὸν οἶκτον, λέγει δὲ ὅτι ἔπρεπε νὰ ἐξασκολληθῶμεν, νὰ γράψωμεν δηλ. καὶ τὴν ἐπομένην φράσιν. Ἡμεῖς πρὸς χῆριν τοῦ θὰ τὸ πράξωμεν νῦν ὅπως καὶ ὁ ἴδιος καὶ πᾶς τις ὁμολογήσῃ ὅτι εἰς οὐδὲν θὰ τὸν ὠφελήσῃ. Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ κείμενον κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ κ. Ζέγγελη συμπληρούμενον: ἀσβέστου παχεῖαν ἦτοι τοιαύτην διαλυομένην ἐν ὕδατι ἀφθόνως (25-30 $\frac{0}{0}$ ὕδατος) ζωηρῶς ἀναπτύσσουσιν θερμότητα μέχρι 300⁰ καὶ ἀποτελοῦσαν παχὺν καὶ ὁμοειδῆ πολτόν.

Κατὰ τί ὠφελήθητε ἐκ τῆς προσθήκης τούτης κ. Ζ.; λέγετε ἢ δὲν λέγετε ὅτι ἡ ἀσβέστος διαλύεται ἐν ὕδατι ἀφθόνως; τούναντίον μάλιστα ζημιούσθε, διὰ τῆς νεαῆς προσθήκης, διότι, ἐνῶ ἐκ ταύτης προκύπτει ὅτι γνωρίζετε τὴν λέξιν πολτόν, δὲν τὴν μεταχειρίζεσθε ἀνωτέρω ἐν τῇ κυριολεξίᾳ αὐτῆς, ὅτε ἀντὶ διαλυομένην, ἠδύνκσθε νὰ γράψητε πολτοποιομένην, ἂν πράγματι ταύτην εἶχετε ἐν τῷ νῶ. Ἄλλ' ὡς φαίνεται, τὸ ὅτι δὲν ὠφελεῖ ἡ προσθήκη αὕτη διετθε καὶ αὐτὸς ὁ κ. Ζ., ὅστις εὐθὺς κατωτέρω ἐπιζητεῖ νὰ συγκαλύψῃ τὸ σφάλμα τοῦτο, γράφων ὅτι διαλύσιν τῆς παχεῖας ἀσβέστου ἐννοεῖ τὴν ἐν ταῖς τέχναις ἐφαρμοζομένην, ἦτοι ἀνάλυσιν, ἐν ἧ ἡ τελευταία λέξις σημαίνει ὡς γνωστὸν ἄλλο πρᾶγμα, καὶ ὅτι προυτίμησε τὴν λέξιν διαλυομένην, καθότι ἐν μέρει συμβαίνει καὶ διαλύσις. Ἐδῶ πλέον βλέπετε, ὧ ἀναγνώσται, παραληρηήματα ἐξωφρενικὰ καὶ τοῦτο διὰ νὰ μὴ ὁμολογήσῃ ὁ ρηξικέλευθος ἐρευνητής, ὅτι καὶ ἐδῶ ἐπλανήθη. Φαίνεται δὲ ὅτι ἡ διάλυσις αὕτη τῆς ἀσβέστου θὰ ἔχῃ κάποιαν σχέσιν μὲ τὸν ἀσβεστολίθον τῶν Ἀθηνῶν, ὃν ἀναλύσας ὁ κ. Ζ. εὔρε χρυσοῦχον.

Εἰς τὸ σφάλμα τοῦτο σημειοῦσιν ὁ Hantzsch πρωτοφανῆς ἀμά-

είναι, ὁ Skraup ἐν μέρει θρυμμαστικόν, ὁ Werner δύο μεγάλα ἐρω-
τηματικὰ ?? ὁ Brunner πραγματικὸν λάθος, ὁ Rudolf ἐρωτᾷ τί
σημαίνει ἀφθόως; ὁ Salkowski παραλογομῶς, ὁ Crismer εἰς τὴν
d r o l e! αἱ δὲ λοιποὶ ἀρκούντι εἰς τὴν γενικὴν αὐτῶν γνωμάτευσιν.

Σφάλμα 19^{ον}

Ὁ χρωμίτης ἔστι χρωμικὸν ἄλας σιδήρου (Ἄνорг. Χημεία
σελ. 372 στιχ. 6).

Der Chromit ist ein chromsaures Salz des
Eisens.

Τὸ σφάλμα τοῦτο ἡλεγχόμεν τὸ πρῶτον ἐν σελ. 39 τοῦ 1ου ἡμῶν
φυλλαδίου, τονίσαντες τὸ ἀνεπισημαντικόν τοῦ ὀρισμοῦ καὶ τὸ ἀνκρι-
βες τοῦ τύπου, ὅστις δὲν εἶνε $[(Cr Fe) O_2]_2 (Cr Fe)$, ὡς γράφει ὁ κ.
Ζ., ἀλλ' οὕτω $Cr_2O_3 FeO$, ἢ ὑπερ τὸ αὐτὸ $(CrO_2)_2 Fe$, ἐξ οὗ καὶ
καταρκίνεται ὁ χρωμίτης ὡς ἄλας τοῦ βασικοῦ ὀξειδίου τοῦ χρωμίου
 $O=Cr-OH$. Ὁ κ. Ζ. ἀπαντῶν ἐν σελ. 30 τοῦ ἀνωμένου λιβέλ-
λου του, γράφει, ὅτι ὁ ἐπικρατεστερος τύπος εἶνε ὁ παρ' αὐτοῦ
γραφόμενος, περὶ δὲ τοῦ πρηνυματικοῦ καὶ οὐσιασθεστερου σφάλματος
οὐδὲν ἀνφέρει, ἐπομένως εἶνε φυσικὸν νὰ ὑποθέτωμεν ὅτι ὁ κ. Ζ. ἐξα-
κολουθεῖ θεωρῶν τὸν χρωμίτην ὡς ἄλας χρωμικὸν τοῦ σιδήρου. Ἐν σελ.
21 τοῦ 2ου ἡμῶν φυλλαδίου τονίζομεν καὶ πάλιν τὸ λάθος τοῦτο πα-
ραπέμποντες ἡμᾶς εἰς τὰ νεώτερα συγγράμματα Ostwald, Rüdorff,
Treadwell, Richter, Musspratt, ἅτινα ἅπαντα δέχονται τὸν
παρ' ἡμῶν ἀναγραφόμενον ὡς γενικῶς παραδεδομένον τύπον διὰ τὸν
χρωμίτην.

Νῦν ὁ κ. Ζ. ἐν σελ. 11 τοῦ τελευταίου λιβελλογραφημάτος του
κατ' ἀρχὰς ἰσχυρίζεται, ὅτι ἄλας χρωμικὸν σημαίνει ἄλας
χρωμίου καὶ οὐχὶ ἄλας χρωμικοῦ ὀξέος. Θερωμῶν συγκα-
ρητηρίων ἄξιός εἶνε ὁ κ. Ζ. διὰ τὴν ἐξήγησιν ταύτην. Ὡστε ὅταν λέγω-
μεν θεϊκὸν ἄλας, ἐννοοῦμεν ἄλας τοῦ θείου καὶ οὐχὶ τοῦ θεϊκοῦ ὀξέος.
ὅταν δὲ φωσφορικὸν ἄλας, τοῦ φωσφόρου καὶ οὐχὶ τοῦ φωσφορικοῦ
ὀξέος. Εὔγε, κ. Ζ., ἀλλὰ καὶ ἐδῶ πάλιν τὴν ἐπάθετε· διότι ἡ δικαίω-
λογία σας αὕτη ἀντιφάσκει καθ' ὀλοκληρίαν πρὸς τὰ εἰς τὰς σελίδας